

schappelijke onderwerpen (dienstplicht bijvoorbeeld), over school (bijvoorbeeld spieken als blijk van solidariteit), over 'ik'. Steeds weer benadrukt hij dat het gaat om *inhouden* en niet om de vorm, niet om een perfecte spelling, volledige zinnen, fraaie uitdrukkingen, maar om bewustwording die tot handelen kan leiden.

Wat de onderwerpen betreft: er zijn uiteraard geen taboes. Wunsche wijdt een apart hoofdstuk aan het praten over sex, niet alleen omdat daar een grote interesse voor is, maar ook omdat je daar belangrijk emancipatiewerk (in de zin van: bevrijden van onnodige angsten) kunt verrichten. In dezelfde lijn zegt hij het een en ander over het *literatuur*-onderwijs. Teksten moeten aansluiten bij de belangen van de leerlingen, maar in veel bloemlezingen vind je *niets* over bijvoorbeeld de arbeiderswereld. Bewustwording van maatschap-

pelijke verhoudingen bereik je door de politieke dimensies van het literaire werk naar voren te laten komen — maar ook door bijvoorbeeld een vraagstelling als: waarom mag ik van thuis het ene boek wél lezen en het andere juist niet?

Het laatste hoofdstuk probeert te laten zien hoe je met *rollenspelen* kunt bereiken dat kinderen greep krijgen op de werkelijkheid (als tegenwicht tegen de schijnbare authenticiteit die ze door de tv voorgeschoteld krijgen).

Kinderen van de zwijgende meerderheid kun je heel wel aan het praten en schrijven krijgen en dan blijkt dat ze dingen te zeggen hebben die erg de moeite waard zijn.

Konrad Wunsche *Die Wirklichkeit des Haupt-schülers. Berichte von Kindern der Schweigenden Mehrheit* Kiepenhauer & Witsch, Köln 1972

kort & krachtig

leesvoer

Interkom
CDA-nummer

De openingspagina bevat zinnnetjes uit confessionele schoolboeken.

Verder in dit nummer:

- * Kleuters op bezoek bij de bakker
- * De drukpers op school
- * Project over de dood (onderbouw avo)
- * Beïnvloeding reclame (leao enz.)

* Nederlanders en hun taal (middenklassen avo).
Administratie-adres Interkom: Louis Chrispijn-
straat 75, Amsterdam.

AVI-pakket (AVI, analyse van individualiseringsvormen, individualisering van het onderwijs) bestaande uit:

1 R.M. van den Berg & H.G. te Lintelo 'Observatie en begeleiding van individualiseringsvormen'

2 R.M. van den Berg & H.G. te Lintelo 'Individualisering van het leesonderwijs'

Bijlage bij AVI-map 2: 'Individualisering van het leesonderwijs, tevens verslag van de Werkgroep Analyse en Selectie van Leesstof, ASL, o.l.v. R. H.M. Brouwer'

('s-Hertogenbosch, Katholiek Pedagogisch Centrum, KPC, 1977)

Het AVI-pakket is een volledig herziene versie van een in 1974 verschenen pakket plus van de programma's die ontwikkeld zijn om het pakket op grote schaal te verspreiden. Het eerste pakket was de neerslag van twee jaar intensief samenwerken tussen een negental scholen, vijf schoolbegeleidingsdiensten en het KPC. Uitgaande van de schoolpraktijk werd een ordening en verdieping aangebracht met betrekking tot het individualiseren van het leesonderwijs.

In de herziene versie is rekening gehouden met nieuwe gegevens over zowel het proces van innovatie als over de inhoud van innovatie (het moedertaalonderwijs, met name het leesonderwijs). De mappen hebben de volgende inhoud:

In *map 1* (153 pag.) wordt aandacht besteed aan

- * een scholingsprogramma voor begeleiders
- * een begeleidingsprogramma voor schoolteams
- * de videoprodukties die bij voornoemde programma's een rol kunnen spelen.

Map 2 (179 pag.) bevat:

- * een inleidend hoofdstuk, waarin o.a. uitgangspunten t.a.v. innovatie, een algemene doelstelling van het leesonderwijs en een visie op individualisering worden geformuleerd; verder hoofdstukken over

- * het aanvankelijk leesonderwijs
- * het voortgezet lezen
- * het leesbegrip
- * leesbeleving.

De *bijlage* bij *map 2* (207 pag. plus leeskaarten) kan door schoolteams gebruikt worden om op grond van zorgvuldig geselecteerde criteria leesstof aan te schaffen.

A.M. Schaerlaekens 'De taalontwikkeling van het kind, een oriëntatie in het Nederlandstalig onderzoek'

Groningen 1977, deel 1 van de serie: *Taal mens maatschappij*, ISBN 90 01 835902 prijs f 29,-

De schrijfster constateert dat sinds J. van Ginneken in 1917 'De roman van een kleuter' schreef er in het Nederlands geen boek over kindertaal meer verschenen is. Zij wil met haar boek deze lacune opvullen. Ze biedt de geïnteresseerde lezer (voor haar zijn dat onder anderen taalkundigen, leraren van kleuters en jonge kinderen en geïnteresseerde ouders en opvoeders) het volgende:

- * een samenvatting van de bestaande kennis omtrent kindertaalverwerving uit de buitenlandse literatuur (hierbij wordt aangegeven wat de voornaamste probleemgebieden van het onderwerp zijn)
- * een overzicht van hoe het Nederlandse kind zijn taal leert van de geboorte tot de leeftijd van 5 jaar (hiertoe wordt het Nederlandstalige onderzoek over het onderwerp besproken, samengevat en aangevuld met onderzoeksgegevens van de schrijfster).

Het boek bevat als illustratie veel concrete uitspraken van diverse kinderen.

De problemen van afwijkende taalontwikkeling en van de exacte relatie tussen taalontwikkeling en andere ontwikkelingsaspecten van het kind komen in het boek niet systematisch aan bod.

Naast een bibliografie, een personen- en zakenregister en een index van kinderuitingen en hun observator, bevat het boek aan het eind van elk hoofdstuk een selectieve literatuuropgave voor wie zich verder in een bepaald aspect of een bepaalde ontwikkelingsfase wil verdiepen.

Uit de bestuursvergaderingen

NB Het bestuur vergadert maandelijks op een dinsdag van 18.00 tot 22.00 uur in Hotel Smits, Vredenburg 14, Utrecht. De vergaderingen staan altijd vermeld in de rubriek 'Agenda' van *Moer*. Daar vindt men ook een voorlopig overzicht van het vergaderprogramma. Bezoekers zijn hartelijk welkom. Wie van tevoren belt of schrijft naar Hans Verweij, Beukenplein 16 III, Amsterdam, tel. 020 - 934705, krijgt vergaderstukken thuisgestuurd.

Hieronder volgen enkele aandachtspunten uit de vergaderingen van de afgelopen maanden.

* *Congres 1979*

In de paasvakantie van 1979 organiseren we weer

